

Tisztelt kunszövetségi tagok és pártoló tagok!

Közismert, hogy a hazai tudományos művek kiadása a megszorító intézkedések miatt már szinte lehetetlen. Annak ellenére, hogy a hazai orientalisztika világhírű, keletkutatóink szép munkákat tettek a tudomány asztalára, a nagy állami kiadókat nem érdekli a téma, mert szerintünk viszonylag szűk szakmai érdeklődésre tart számot.

Fontosnak tartjuk, hogy a Kunszövetség támogassa azokat a törekvéseket, amelyek közelebb visznek a kunok és rokon népek kultúrájának megismeréséhez. A Kunszövetség kiadásában szeretnénk megjelentetni 2007-ben **Baski Imre** turkológus barátunk **Csagircsa – Török és magyar névtani tanulmányok című** kötetét.

Baski Imre az ELTE török filológiai tanszékén, a Vásáry István vezette Orientalisztikai kutatócsoportban dolgozik. Az 1981-2006 között írott tanulmányaiból szerkesztett kötet egyben annak is tanúsága, hogy Baski Imre egyetemi oktatói munkája mellett az elmúlt negyedszázadban fontos kutatómunkát végzett, amellyel hozzájárult az összehasonlító nyelvészet eredményeihez. A kötet végén található kun földrajzi névszótár szülőföldünkről hoz eddig ismeretlen adatokat, amelyek nemcsak a kutatók számára lesznek hasznosak, hanem az érdeklődő olvasókat is megörvendeztetik.

Kérem, lehetőségéhez mérten járuljon hozzá a könyv megjelenéséhez. A kötet támogatóit a könyv végén felsoroljuk.

Előfizetése: 2000,- Ft/ kötet.

Amennyiben hozzájárul a könyv megjelenéséhez átutalással az alábbi számlaszámon teheti:

OTP Zrt. 11742001-20041030.

Tisztelettel és köszönettel:

Dr. Fazekas Sándor elnök

Ülésezett a Nagykun kapitányok Tanácsa

Kisújszálláson, Horváth György nagykun főkapitány tanuján 2007. február elején összeültek a kun kapitányok és megtanácskozták a közelgő feladatokat. A megbeszélésen részt vett Kecze István Kisújszállás polgármestere is. Az új évben is átadják a két éve alapított Illéssy-díjat, a Györfi Sándor Mendnyánszky-díjas szobrászművész által készített bronzplasztikát. Mint tudott, e díjat az kaphatja, aki sokat tett a Nagykunság történeti, néprajzi feltárásáért és hagyományainak ápolásáért. Az Illéssy-díjat a Nagykun Hagyományörző bálon fogják átadni a díjazottnak. Ez évben először adják át a díj posztumusz változatát is.

A Nagykun kapitányok Tanácsa határozott arról, hogy

csatlakozik a megújuló Nagykun Együttműködési Társuláshoz. Elfogadták Kétpó jelentkezését, így a 2007. évi kapitányválasztásra új településen, Kétpón kerül sor májusban.

Allást foglaltak a kun világtalálkozóval kapcsolatban, melyről írásban tájékoztatják a Nagykun Együttműködési Társulást. Örömmel köszöntötték a Kunszentmártoni Lovas Egyesület ötletét, mi szerint 2007-ben Kötöny vezér emlékére kunbálványt állítanak.

Felhívták a figyelmet arra, hogy Kiss Csaba rendezésében a Kun László életével foglalkozó királydráma ősbemutatója lesz Debrecenben a Csokonai Színházban február 16-án.

Sorozat: dr. Bartha Júlia orientalista, néprajzkutató Karcag

Az év elején jelent meg dr. Bartha Júlia új kötete a török népi kultúráról. A téma izgalmas és aktuális, hiszen gyakran lehet hallani a törökök európai csatlakozásáról. Mi készíttet egy magyar kutató arra, hogy a török népi kultúrával foglalkozzon?

-A Nagykunságon, Karcagon születtem, ebben a különös kulturális közegben, amiről sokat tudnak mesélni az ittlakók. Furcsa emberek élnek itt, kicsit zárkózottak, szívósak és kerüljenek a világ bármely pontjára, mindig hazavágynak ide. Ezt persze valószínűleg elmondhatná magáról egy soproni illetőségű is, de azért kunságinak lenni mégis csak más „Sósabbak itt a könnyek, / A fájdalmak is mások...” - írta Ady Endre, de mintha rólunk írta volna. A kunok egy különös történeti tudatot ápolnak. Kunnak lenni – kunságinak lenni, mást jelent, tartást ad az ittenieknek. Az sem véletlen, hogy a hazai turkológia jeles alakjait adta ez a vidék, sőt mondhatom ez a város, Karcag. Györffy Istvánnal kezdek a sort, bár ő nem volt a szó klasszikus értelmében turkológus, mégis a kunokkal és a törökségi párhuzamok keresésével kapcsolatos kutatásai jelentősen hozzájárultak a hazai turkológiai eredményekhez. Atyai jóbarátja volt Németh Gyula, aki fiatalon lett az ELTE Török Filológiai Tanszék vezetője, s évtizedeken át az is maradt. Számos kitűnő munkát hagyott maga után de a legnagyobb érdeme talán mégis az, hogy tanítványokat nevelt. Közöttük Mándoky Kongur Istvánt, aki ugyancsak karcagi születésű volt, s bár nem itt élt, hiszen a munkája Budapesthez kötötte, mindig hazajött ide. A kun nyelv kutatásának szentelte az életét. Számon tartjuk őket. Ők adták a városnak s a vidéknek azt a szellemiséget, amittől olyan különös atmoszféra uralkodik itt. Olyan kulturális kötődést jelent ez, amiből bármerre indulhat az ember, a mértéket magával viszi. Hozzájuk próbáltam igazodni én is. Így kerültem tehát a keletkutatásba. Húsz éven át a Györffy István Nagykun Múzeumban dolgoztam. Ez, folkloristaként arra kötelezett, hogy a nagykunsági kultúra kevésbé kutatott területét tekintsem át. Elsősorban a szokások, hagyományok érdekelnék. Akkor érthetjük meg a kunsági folkloort, ha a rokon népek ide vonatkozó adatait is ismerjük. A törökségi kultúra ismerete nélkül ez nem lehetséges. Természetesen nem csak a törökországi törökökkel foglalkozom, hanem a kazakokkal is, hiszen a kunok legközelebbi nyelvi és kulturális rokonai ők. Törökország azonban kicsit közelebb áll hozzám, hiszen ott jártam többször, őket ismerem jobban, nem tagadom, beleszeretem ebbe a kultúrába.

- *Mennyire megalapozott a kép Törökországról? Jelenleg milyen a két ország kapcsolata kulturális és gazdasági szinten? Mit lehetne még tenni?*

- Az átlag magyar ember keveset tud Törökországról. Jösszerivel annyit, amennyit a történelemtanítás „jóvoltából” elsajátított, vagy Gárdonyi regényéből dereng valami. Sajnos azt nem tanították meg, hogy az európai kultúra mit köszönhet a törököknek. Számítatlan dolog van, amit a törökök hoztak, vagy az ő közvetítésükkel került Európába. Elég a kertkultúrára gondolni, vagy a textilekre, vagy a fürdőkultúrára. A török parasztházakban fürdőfülke volt, folyóvízben mosakodtak, mikor pl. a jázsági tanyákon még az árnyékszékét sem ismerték a két világháború kö-

zött. Jó, tudom, hogy meredek párhuzamba állítás így, de nagyon szomorú vagyok, amikor mi magyarok nem becsüljük eléggé a törököket, holott a műveltségünk azonos gyökerekből ered. Mit lehet tenni ez ellen? Meg kell nézni Törökországot. A falvakat is, az embereket, megtapasztalni a közelségüket, a nyitottságukat és nekünk is nyitottnak kell lenni. Le kellene már végre vetnünk a hódoltság korából származó előítéleteket. Tudni, hogy a 150 év alatt nem csak harc folyt, hanem kereskedelem is, gyermekek születtek és nőttek fel több generáció és voltaképpen az intézményrendszer érintetlen maradt, hiszen a Birodalomnak az volt az érdeke, hogy jó adófizetői legyenek. Ezen már túl kellene lépni.

Jobban meg kellene ismerni Törökország kultúráját. A kulturális kapcsolatokat nem csak az egyetemekre és néhány intézményre kellene korlátozni, hanem a vidéki városok is bizonyára szívesen fogadnának egy-egy kiállítás, rendezvényt. Azt hiszem a török félen nem múlik, a nagykövetség nagyon rokonszenves, kultúrabarát, mindent támogat, ami ezt az ügyet előbbre viszi, de minden csak Budapesten történik. Talán ha ide is több néptáncsoport jönne a fesztiválokra, vagy a művészeket is megismerhetnénk, netán több könyv jelenhetne meg, ami a török kultúrát népszerűsítene, vagy több ösztöndíj támogatná a magyar kutatókat, akkor sokat változhatna a szemlélet.

A gazdasági kapcsolatokat én nem nagyon tudom megítélni. Azt hiszem, hogy török áru (mivel olcsó és jó minőségű) több van nálunk forgalomban, mint magyar termék Törökországban. Mi valaha Ikarus autóbuszokat vittünk nekik, vagy agrárszakembereket, pl. egy nemzetközi projektet a magyar szakemberek nyerték meg és így esett, hogy a Közép-tiszai Állami Gazdaság szakemberei telepítették az öntözéshez használt dréncsőveket Adana környékén, vagy magyar építészek húztak fel egy egész lakónegyedet Ankarában. Azt hiszem, hogy mi technológiákat, mérnököket vihetnénk Törökországba többet.

- *Törökország EU-s kapcsolódása, a vallási különbözőség hátráltathatja-e a kulturális integrálódást, az Unióra nézve jelent-e hangsúlyeltolódást Törökország csatlakozása?*

- Törökország európai csatlakozása ide, s tova már száz éves múltra tekint vissza, hiszen Atatürk reformjai óta Törökország története az európai igazodásról szól. Európai a jogrend, igazodott a képzési rendszer, a társadalombiztosítás stb. Nincs még egy ország a földkerekségen, amelyik annyit változott, fejlődött volna a XX. században, mint Törökország.

Könnyen lehet ellenőrizni, csak meg kell nézni azokat a híradásokat, amelyek a század elejéről valók és most, a mai valóságot. Tudom ajánlani Györffy Istvánnak a Balkánról és Törökországról megjelent kötetét, amelyben a század eleji állapotokról szól. Szokás felhozni a kisebbségek helyzetét. A mai Törökország területén 47-féle táji, etnikai és vallási csoport él. Peter Alford Anrews írt könyvet a török etnikai csoportokról. Pontosán lehet tudni,

hogya a népszámláláskor ki hova tartozónak vallotta magát, hozzávetőleg milyen létszámú a csoport, hol élnek nagyobb létszámokban. Ez elég nagy szám, ennyi színfoltot jelent, azt jelenti, hogy ilyen gazdag a kultúra. Nagyon eleven a származástudat a törökországi lakosság körében. Ugyanezt mondhatjuk a Németországban élő törökökről is, hiszen szinte minden család ápolja a kapcsolatot az otthon maradt rokonokkal és szabadságra is hazajárnak, de tudunk több olyanról, szinte gyakorlattá vált, hogy a serdülő korú gyerekeket, főleg a lányokat hazaküldik, hogy törökországi nevelést kapjon. (Elsősorban az erkölcsi nevelés miatt.) Nincs tehát semmi baj a törökök identitástudatával, mert bárhol legyen egy török ember, mindig török marad. A csatlakozás talán megkönnyíti a helyzetüket, de meg vagyok róla győződve, hogy okos gazdaságpolitikával ki lehet kerülni a tömeges munkamigrációt. A törökök nagycsaládos szervezetben élnek. Még a nagyvárosokban is egymás közelében laknak, tehát ha a saját szülőföldjén megtalálja a megélhetését, nem megy el idegen országba. Irodalmi művek sokasága szól a „gurbetesi”- az idegenbe vetett életének nehézségeiről.

Oktalanul fél Európa tőlük és sajnos az újságírók sincsenek a helyzet magaslatán – tisztelet a kivételnek- hiszen sok ostoba hírt hoznak a lapok, amik feleslegesen gerjesztik a rossz hangulatot. Oda kell vinni a munkát, és akkor helyben maradnak. Ráadásul Törökországnak minden van, ami egy stabil országnak kell. A gazdaságát kellene rendbe tenni és egy erős ország volna. (Mellesleg szerintem a török gazdaság sok szempontból jobb, mint a mienk. pl. a könnyűiparát megvédte, nem engedte be a kínai árut.) A török lakosság nagy része nem is igen akarja az Uniót. Törökországra az Európai Uniónak van szüksége és nem fordítva, mert ez egy fiatal ország. A munkaképes lakosság közel 70 %-a 30-40 év közötti. Ez ennyi fiatal, életerős munkaerőt jelent, és fogyasztót is persze. Azon túl földrajzi helyzeténél fogva a stratégiai szempontok sem elhanyagolhatók. Ami a vallást illeti, nem hiszem, hogy ez különösebben akadályozná az unió belüli egymás mellett élést. Az iszlám alapvető tanításaiban nem különbözik a kereszténységtől! Egyenlőségre, kötelességtudatra, istenhitre, az elesettek támogatására és felebaráti szeretetre tanít. Jobban meg kellene ismerni. A vallás filozófia, életmód és nem etnikai probléma. Az Európai Unió elsősorban gazdasági integráció, ha tehát a gazdasági egyensúly rendben van, a kulturális közelítések, úgy, mint életmód, vallási élet nem problémaként vetődnek fel, hanem a normális élet részeként, egy művelt Európában, ahol a sokszínűséget elfogadják ez nem lehet kérdés. Sok jó példa van erre, akár Egyiptomot is nézhetnénk, ahol jelentős iszlám, keresztény és zsidó közösség él. Ha nincs kenyér kérdés, nincs mondva csinált vallási probléma sem. A mai hírszerkesztők felelőssége az, hogy sajnos az iszlámot és a terrorizmus gyakran együtt emlegetik, pedig a kettő nagyon nem fedi egymást! Szabadjon Konrad Adenauer egykori nyugatnémet kancellárt idéznem: „Az egyesült Európa elérhetetlen cél marad, nem ölthet konkrét formát, ha nem sikerül mindazt ami Európa népeit összeköti, fontosabbá tenni annál, ami szétválasztja őket.”

Bartha Júlia (Karcag, 1955.) orientalista, etnográfus, a szolnoki Damjanich János Múzeum néprajzi osztályvezetője. Kutatási területe a kunsági folklór és keleti kapcsolatai, a török népek néprajza. Tanulmányai szakfolyóiratokban, múzeumi kiadványokban és a Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékének kiadásában jelentek meg.

Eddigi önálló kötetei:

- *Az anatóliai törökök temetkezési szokásai (Studia Folkloristica et Ethnographica 35.)* Debrecen, 1996;
- *Pegye hold. Tanulmányok a török népi kultúráról (Folklór és Etnográfia 93.)* Debrecen, 1997;
- *Keleti tanulmányok (Keleti örökségünk 5.)* Karcag, 1998;
- *A Kunság népi kultúrájának keleti elemei (Studia Folkloristica et Ethnographica 44.)* Debrecen, 2002;
- *Karcag – kismonográfia (Kunsági Téka 1.)* Karcag, 2006.

A kötet címe tulipánt jelent. Az ország jelképe az a virág, amit Európa a törökök révén ismert meg, ugyanakkor női név is. A címben átvitt értelemben arra utal, hogy a hagyományok őrzői és átörökítői a nők. Ez a könyv a hagyományokról szól.

Közel húsz éve kutatom a népszokásokat, növényi festést, kézművességet, népi építészetet, de bevallom, mindez csak ürügy volt arra, hogy bepillantassak abba a kultúrába, amely számomra az olvasmányaimból sejtett mesét Keletet jelentette. Más világot találtam, kevésbé csillogót, de mesés, lenyűgözőt. Mert minél inkább megismertem a törökországi embereket, szokásaikat, annál inkább megértettem az a fantasztikusan mély kultúra, megértettem, hogy miként „működik” ez a társadalom. Hogyan lehet az, hogy noha átvesz mindent, amit a nyugati civilizáció rázúdít, a fontos dolgokban a saját tradíciót tekintni mértéknek. Ott még a kimondott szó, kilótt nyíl, az idők beszéde bölcsék szava, a holtak iránti kegyelet az ősök tisztelete. Nincs identitás-zavara a török embereknek. Pontosan ismerik felmenőiket, sokféle, mégis egy nemzeten gondolkodnak és tudják, hogy a nemzet fennmaradásának feltétele a gyermek és annak a hagyományok tiszteletére való nevelése. Mi európaiak, de különösen a magyarok sokat tanulhatunk tőlük. E kötetrel a magyar olvasók előtt szeretném megnyitni ezt a különös világot, a modern török társadalmat, nem titkolva azt, hogy milyen gyönyörűséget jelent rácsodálkozni és megérteni, hogy a tőlünk távol eső, vallásában eltérő, de felfogásában hasonló kultúrában hogyan él az a szokásrend, amely a legbecesebb emberi értéket, az élők és a holtak tiszteletét, a közösségi érdek- és értékrendhez való igazodás normáit öleli fel.

Munkámat elsősorban a török népi kultúra iránt érdeklődő olvasóknak ajánlom. Nemcsak a néprajzkutatóknak, hanem azoknak az olvasóknak is, akik már jártak, vagy majd mennek Törökországba.

Bartha Júlia

Lále

Hagyományok a mai török társadalomban, az emberélet fordulóinak népszokásai

In Memoriam Stoller István

Életének 77. évében elhunyt Stoller István.

A "Paptagi nyugdíjas" - gyakran nevezte magát így - most már nem kutathatja tovább közöttünk Kunsziget múltját, nem vehet részt aktívan a nyugdíjasok közösségi életében, nem kaphatunk tőle újabb cikkeket sem a Hírmondó számára. Kétségtelenül nagy úrt hagy maga után. És nem csak a családjában, hanem az egész falu életében.

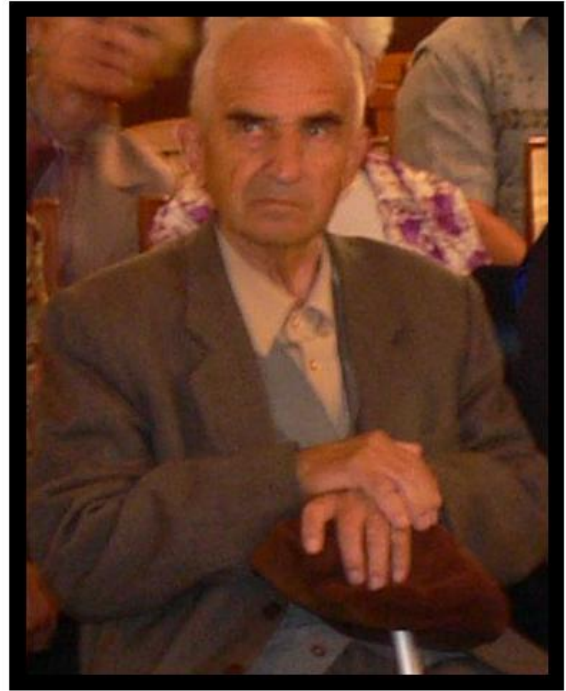
Energiája, lelkesedése határtalan volt. "Vallom, hogy minél többet tanul az ember, annál jobban érzi, mennyire sokat kellene még megtanulnia." - írta az egyik pályázatában. Ennek megfelelően is élt, hetven éven túl is örömmel és lelkesen ismerkedett mindennel-így például az informatikával is. Otthonosan mozgott a növénytermesztés témakörében - a kunszigeti petrezsirom-termesztésről szóló munkája volt az első, amelyért országos elismerést kapott -, a gyógynövényeket nagyon jól ismerte, de értett a bokrokhoz és szőlőhöz is. Részt vett a Faluszépítő Egyesület munkájában. Kunsziggel, a falu múltjával és szokásaival kapcsolatban nemhogy nagy és alapos tudással bírt, de ezt a tudását örömmel megosztotta másokkal is. Ha pedig kevésnek bizonyult, amit tudott, utána olvasott, utánajárt mindennek. Gyakori vendége volt a levéltárnak, könyvtáraknak, országos konferenciáknak is, több országos szövetség üdvözölhette tagjai sorában.

Korán özvegy sorsra jutva a nyugdíjasok összetartó és lelkes közösségében találta meg a helyét. Aktív tagnál sokkal több volt, ha kellett szervezője, ha kellett, házigazdája, ha kellett vezetője, ha kellett, szónoka volt a klubnak. Kezdeményezte a nyugdíjas klub egyesületté alakítását.

Sok dolgot tervezett még megírni, felfedezni, elolvasni, megszervezni. Ember tervezett. Isten azonban más utat rendelt.

Nyugodjék békében! Emlékét kegyelettel őrizzük

SZERKESZTŐSÉG

Kérjük támogassa a Kunszövetséget!

Tisztelt kunszövetségi tagok és pártoló tagok!

2007-ben a Kunszövetség is jogosult lett arra, hogy mint közcélú szervezet részére az adózók felajánlhassák személyi jövedelemadójuk 1 százalékát.

Az ügyvivői testület nevében kérem mindazokat, a kis- és nagykunokat, vagy éppen az innen elszármazottakat, hogy akiknek fontos a kun hagyományok ápolása és egyetértenek programjainkkal, adójuk 1 százalékának felajánlásával támogassák céljainkat.

A Kunszövetség adószáma, melyet az SZJA bevallásnál a nyilatkozaton fel kell tüntetni: **18237106-1-16**

Az OTP Zrt.-nél vezetett bankszámlaszámunkra is köszönettel fogadjuk felajánlásait.

Számlaszám: **11742001-20041030**

Az ügyvivői testület nevében köszöni segítségüket, támogatásukat:
dr. Fazekas Sándor elnök

Kun Hírmondó * a Kunszövetség hírlevele * Kiadja a Kunszövetség ügyvivői testülete* Felelős szerkesztő: Daróczy Erzsébet
Szerkesztőbizottság: dr. Fazekas Sándor, dr. Baski Imre, dr. Magyar Gábor, Kovács Sándor, Fejes György, Horváth György,
Kun Csaba, dr. Mándoki István, †Sudár István

Szerkesztőség címe: 5300 Karcag, Városháza, Kossuth tér 1., tel.: (30) 903-7732,

web: www.kunszovetseg.hu, e-mail: kunszovetseg@t-online.hu